

Til KHMs styre
Fra Museumsdirektøren

Møtedato: 12.06.2020
Notatdato: 20.05.2020
Sak: S 15/20

Forskerskoler – satsing ved KHM

Bakgrunn

Bakgrunn for dette saksframlegget er styrets ønske om en sak med utgangspunkt i årsplanmål B3c, «Utrede og videreutvikle undervisningsbidrag og forskerskolekonsepter i samarbeid med partnere, og se på synergi mellom disse ved KHM». Saken retter seg særlig mot KHMs satsing på forskerskoler, og hvordan denne satsingen inngår i museets strategiske arbeid.

Saksframlegget er forankret hos KHMs ledergruppe. Det trekker på KHMs årsplans- og strategiarbeid, og på KHMs innspill til ny museumsmelding (til Kulturdepartementet, datert 28. februar 2020). Særlig vesentlige rammebetingelser er Stortingsmeldingen (STM) Tingenes tale fra 2008 og rammene denne gir for universitetsmuseenes arbeid, og UiOs strategi 2030.

Forskerskolesatsing ved KHM over tid

Kulturhistorisk museum har hatt en sentral rolle i forskerskolen **Dialogues with the Past - Nordic Graduate School in Archaeology** siden 2009. Forskerskolen har finansiering fra Norges Forskningsråd og KD til og med 2020. Universitetsmuseenes engasjement i forskerskolearbeid speiles i «ForBio – Forskerskole i Biosystematikk», etablert parallelt, men med ankerpunkt ved Naturhistorisk museum. Kulturhistorisk museum ønsker å videreføre sitt engasjement i forskerskolearbeidet ut over 2020.

I sin presentasjon formulerer DialPast sin hovedmålsetning som “The overall objective of The Nordic Graduate School in Archaeology, Dialogues with the Past, is to address theoretical, methodological and interpretative challenges by providing PhD students with increased access to multi-disciplinary, world-class academic networks, courses and workshops.”
(<https://www.hf.uio.no/iakh/english/research/dialogues-with-the-past/about/>)

DialPasts aktivitet i perioden vurderes som en suksess. Mye av årsaken til dette er, som referert i målsetningene til skolen over, skolens vektlegging av et tverrfaglig og inkluderende Humsam-fokus for mange av sine kurs. Så vel lærekrefter som PhD-studenter til kursene har kommet fra ulike land og fagmiljøer, ikke kun de tilknyttet nordisk arkeologi. Den tunge teoretiske ambisjonen skolen har lagt til grunn har også bidratt til denne brede interessen og engasjementet. Begge disse aspektene ved skolens arbeid vurderes som relevant å videreføre.

I museets øvrige fagmiljøer, særlig det antropologiske, har en mulig forskerskolesatsing rettet mot materiell antropologi vært diskutert og utredet. En slik satsing er pr dd relevant som element i og del av videre arbeid med å forme en interdisiplinær og inkluderende videre forskerskolesatsing.

Det er relevant og viktig for KHM å videreføre et sterkt engasjement i forskerskoleaktivitet.

Forskerskolen er en mulighet for KHMs forskere og ansatte til å engasjere seg i undervisning og videreutvikle egen pedagogisk portefølje. Det er vesentlig for KHM, som del av universitetsfellesskapet, å ha et tydelig engasjement også i undervisningsaktivitet.

Forskerskolen er også en viktig ressurs for museets egne stipendiater, både som kilde til relevante PhD-kurs med høy kvalitet, og som arena for å knytte kontakter og nettverk ut over eget fagmiljø og ut over universitetsmiljøet i Oslo/ Norge.

Forskerskolens samarbeidsdimensjoner

DialPast har vært viktig som understreking og videreutvikling av universitetsmuseenes rolle, og samarbeid med universitetsmiljøene både lokalt ved UiO og i Norge og Nord-Europa mer generelt. Forskerskolen administreres ved IAKH, HF, og har etablerte samarbeidsavtaler med en lang rekke universiteter og fagmiljøer i ulike land.

Forskerskolen er etablert gjennom støtte fra Norges forskningsråd og Kunnskapsdepartementet. Den grunnforståelsen av bidrag og retning innenfor feltet, og forankringen av KHMs rolle her, er vesentlig.

Utviklingen innenfor museumsfeltet i Norge de siste årene, og forarbeidene til museumsmeldingen som har pågått og pågår våren 2020, peker på det bredere museumsfeltet som en stadig mer sentral samarbeidsdimensjon for universitetsmuseene generelt og KHM spesielt. Muligheten for å tilrettelegge videre arbeid med forskerskolesatsingen slik at den bedre kan integrere denne dimensjonen har vært vesentlig for KHM.

Kulturarvsfeltet er mangfoldig. Med dette som utgangspunkt er det potensielle nedslagsfeltet og samarbeidspotensialet i en forskerskole med en bred og inkluderende kulturarvsorientering verdt å utforske ytterligere, også ut over museumsfeltet. Forskerskoletilbud innenfor en slik ramme kan være attraktive for miljøer for eksempel knyttet til arkitekturhøgskoler og kulturminnevern for øvrig.

Innspill til museumsmeldingen 2020

Det har vært vesentlig for KHM å understreke komplementaritet som faktor i fremtidig samarbeid innenfor museums- og kulturarvsfeltet. KHM og universitetsmuseene har, på feltene forskning og forskeropplæring, erfaring og kompetanse som kan bidra til utviklingen innenfor museumsfeltet generelt. Å se på mulig videreføring neste generasjon av forskerskolekonsept i dette lyset er avgjørende.

I KHMs innspill til museumsmeldingen datert 28. februar 2020 trekkes nettopp dette fram som en sentral faktor. Samarbeid mellom ulike institusjoner med ulik departementstilknytning og ulik historisk innretning kan her få en retning som styrker sektoren som helhet.

Det er her relevant å trekke fram avsnittene som presenterer denne diskusjonen fra KHMs innspillsdokument:

Erfaringene fra STM Tingenes tale

Nyere evalueringer (HUMEVAL fra NFR) har vist at universitetsmuseene har hatt en rivende utvikling som forskningsinstitusjoner. En viktig del av forklaringen på hvorfor universitetsmuseene har hatt så sterk utvikling, er stortingsmeldingen Tingenes tale fra 2008. Føringerne fra denne er etter vår oppfatning fremdeles aktuelle som kvalitetshevningstrategi. To grep var viktige i oppfølgingen av Tingenes tale med tanke på å styrke forskningen, nemlig etablering av forskerskoler og forskernettverk.

Forskerskoler

Det viktigste grepet for kvalitetshevning innen universitetsmuseenes forskning var etablering av internasjonale forskerskoler for PhD-utdanningen. Det ble opprettet en forskerskole i biosystematikk og en eksisterende forskerskole i arkeologi ble videreutviklet med tanke på tettere integrering av og større relevans for universitetsmuseene.

Forskerskolene har sikret universitetsmuseenes stipendiater tilgang på de fremste lærerkreftene internasjonalt, de nyest forskningsresultatene, teoretisk utfordrende problemstillinger og analyser. I tillegg har skolene skapt et nettverk for PhD-studerende i hele Nord-Europa som grunnlag for en internasjonalt orientert karriere. Forskerskolene representerer dermed en langsiktig strategi for kvalitetshevning fordi den retter seg mot strategisk kompetansebygging tidlig i karrieren.

En opplagt mulighet for samarbeid mellom KUD-museene og universitetsmuseene vil være å inkludere PhD-stipendiatene ved KUD-museene i KD museenes forskerskoler. Kunnskapsdepartementet/Norsk forskningsråd (NFR) finansierer i dag ordningen med forskerskoler fram til 2020. Ved å bygge videre på de eksisterende skolene kan man nytte seg av gevinstene fra tidligere investeringer, komme raskere i gang med undervisning og bygge på eksisterende erfaring. Erfaringene fra forskerskolen i arkeologi viser også at de eksisterende skolene raskt kan utvide og tilpasse undervisningsporteføljen.

KHMs anbefaling er å finansiere skolene videre i fem nye år under forutsetning av at forskerskolene inkluderer alle museumsstipendiatene og utvider undervisningstilbudet slik at det har relevans også for KUD-museene. Ordningen kan evalueres etter fem år med mulighet for forlengelse.

KHM mener at en fornyelse av driften av de eksisterende forskerskolene bør kombineres med en investering i PhD-stillinger i museumssektoren (KUD-museene) som for eksempel kan håndteres på samme måte som NFR i dag håndterer såkalte offentlig sektor PhD'er, men da øremerket museene. Vi vil anbefale et spleiselag der KD finansierer skolene, mens KUD investerer i nye stipendiathjemler for KUD-museene.

Grunnargumentasjonen som presenteres her er forankret i Universitets- og Høgskolerådet, og tas videre i arbeidet til Kulturdepartementets «Utvalg for museum og forskning» hvor museumsdirektøren er medlem av utvalget.

En videreutvikling av et forskerskolekonsept i retning av museums- og kulturarvsrelevante fag og kompetanser av stor betydning også for museene underlagt KUD kan styrke satsingens tverrfaglige innretning og relevans, uten at dette går på bekostning av internasjonal fokus og teoretiske ambisjoner.

Oppsummert er det viktig for Kulturhistorisk museum å videreføre et sterkt engasjement i forskerskolearbeid. Dette er en arena for samarbeid på ulike nivåer, og hvor universitetsmuseene har en særegen kompetanse i skjæringsfeltet mellom forvaltning, universitetssektoren, museumssektoren og grensesnittet mot publikum som kan bidra vesentlig til å løfte og styrke arbeidet på feltet.

Vedtaksforslag:

Styret slutter seg til museets prioriteringer og vurderinger for videreutvikling av et forskerskolekonsept i retning av museums- og kulturarvsrelevante fag.